

LESEPLAN FOR

Beiarn Kommune		
Ar. Saksnr.	Dok. nr.	Reg. nr. Ar.
116/974	1	5094/16
21 SEPT 2016		
A* kode P	144	
Ark. kode S		
Avdeling	Saksbeh.	760
Kassasjon	Gradering	

Trones skole

Moldjord skole

Moldjord barnehage

Beiarn kommune

INNHOOLD

Leseplakaten.....	3
1. Innledning	4
2. Leseferdighet kan læres!	5
3. Skriftsspråkstimulering i barnehagen 1-2 år.....	7
4. Skriftsspråkstimulering i barnehagen 3 - 4 år.....	7
5. Skriftsspråkstimulering i barnehagen 5 - 6 år.....	8
6. Lekens betydning for en god språkutvikling.....	9
7. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 1	10
8. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 2	13
9. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 3	16
10. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 4	18
11. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 5	21
12. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 6	24
13. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 8	29
14. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 9	32
15. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 10	35
16. Oversikt over Carlsen lesetest, vurdering.....	38
17. Vedlegg 1 – Høyfrekvente ord for 2 – 5.trinn.....	39
18. Vedlegg 2 – Lær deg å lære - Progresjonsplan for læringsstrategier.....	41
19. Vedlegg 3 – Ordforklaringer.....	45
20. Egne notater:	47

Leseplakaten

Leseplan = språkstimulering i barnehagen og lesing i alle fag i skolen.

Foreldremøter og foreldresamtaler i barnehagen skal alltid inneholde noe om språkstimulering

Foreldremøter og foreldresamtaler i skolen skal alltid inneholde noe om lesing

Gode lesere:

- har blitt lest for og har god tilgang på bøker
- utnytter bakgrunnskunnskap
- er aktive mens de leser
- bearbeider og organiserer stoffet
- skriver i tilknytning til lesing
- snakker om og diskuterer hva de leser
- leser mye på eget initiativ

Barn som ikke har forventet mestring i språk og lesing, trenger ekstra tiltak. Det er det viktig at lærerne på det enkelte avdeling/trinn ansvarliggjøres i arbeidet med å tilrettelegge for alle barn/elever, både de som sliter og de som utvikler seg raskere enn "normalen".

Det er den enkelte pedagogs ansvar å bruke og gjennomføre denne planen!

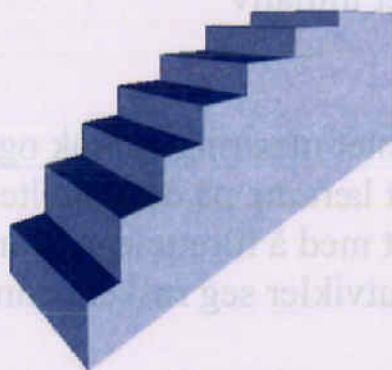
Skriv ut den delen av planen som gjelder din avdeling/klasse og bruk denne aktivt.

1. Innledning

Dette er en leseplan som omfatter språkstimulering i barnehagen og lesing i alle fag i skolen. Målet med planen er å få et bedre og mer felles arbeid med språkstimulering og leseopplæring i alle Beiarns barnehage og skoler. I planen vektlegges voksenrollens betydning i barnehagen og på skolen, men det påpekes at pedagogen og de voksne i skolen også har en avgjørende betydning som rollemodell. De voksne er modell i alle situasjoner, gjennom innlæring av ulike metoder og læringsstrategier.

Først følger noen viktige påstander som er hentet fra Leseforskningssenteret ved Universitetet i Stavanger. Deretter har arbeidsgruppa for lesing som grunnleggende ferdighet listet opp hvordan man bør sette fokus på språkstimulering og lesing i ulike settinger. Det presiseres at barn som tidlig viser tegn på lav mestring, må bli kartlagt og fulgt opp med målrettede og målbare tiltak. Etter innledningen følger "Lesetrappa" med sine planer som skal sikre systematisk jobbing med språk og lesing fra og med første år i barnehagen og ut 10. trinn på ungdomsskolen. Siste del av planen har tre vedlegg som kan ses på som pedagogiske verktøy, som viser de viktigste læringsstrategiene, et utvalg av ord som bør læres på de fem første trinnene og en ordliste som forklarer noen faglige begreper som er brukt i planen.

Planen er utarbeidet av ei arbeidsgruppe i Meløy kommune som igjen har hentet mange ideer fra Porsgrunn. Beiarn kommune har fått planen fra Meløy kommune, og har fått anledning til å nytte den som sin plan. Dette takker vi for. Planen gir et helhetlig og en systematisk oversikt over hvordan barnehage og skole i samarbeid kan bidra til å øke leselysten og leseforståelsen for barn i Beiarn.

**Alle ledere og pedagoger har ansvar for å iverksette planen i egen virksomhet.
Det skal jobbes bevisst med språk og lesing i alle situasjoner og fag.**

2. Leseferdighet kan læres!

Barn som kan kommunisere:

- får redskap til å leve og lære i samhandling med andre

Gode lesere:

- utnytter bakgrunnskunnskap
- er aktive mens de leser
- bearbeider og organiserer stoffet
- skriver i tilknytning til lesing
- snakker om og diskuterer hva de leser
- leser mye på eget initiativ

I motsetning til de gode leserne har vi de som:

- går rett på lesingen uten å hente fram bakgrunnskunnskapen
- leser på en passiv måte
- leser uten å bearbeide og organisere stoffet
- ikke skriver i tilknytning til lesing
- ikke snakker med andre om det de leser
- ikke leser noe særlig utenom det som er pålagt

Leseforberedelse og leseferdighet

- Foreldremøter og foreldresamtaler i barnehagen skal inneholde noe om språkstimulering
- Foreldremøter og foreldresamtaler i skolen skal inneholde noe om lesing på alle trinn
- Planens mål implementeres i alle situasjoner og fag. Det skal jobbes bevisst og kontinuerlig. Det er den enkelte pedagogs ansvar å bruke planen og gjennomføre denne. Pedagoger i barnehagen har et særlig ansvar for å informere øvrige ansatte og bidra til at de har den kompetansen som skal til for å gjennomføre planen.
- Barn som ikke har forventet mestring i språk og lesing, trenger ekstra tiltak. Tiltakene må settes inn tidlig. Pedagoger i barnehager og skoler må ha et sterkt fokus på de minoritetspråklige barn og unges språkutvikling. Barn og unge som ikke oppfyller målene/kriteriene gjennom vanlig undervisning og målrettet arbeid, må få tilpasset undervisning som legger til rette for læringsdialoger og refleksjon rundt egen forståelse eller mangel på sådan. Barn og unge som sliter med å mestre, trenger tett oppfølging, veiledning og råd om hva de kan gjøre. Det er viktig at foreldrene tidlig blir involvert i arbeidet med barnets språk – og leseferdigheter.

- Det kan være utfordrende at ikke alle barn er på samme modningsnivå til samme tid. Barn utvikler seg i forskjellig tempo og kan utvikle seg raskere innenfor noen emner i lesing enn andre. Derfor er det viktig at lærerne på det enkelte trinn ansvarliggjøres i arbeidet med å tilrettelegge for alle elever; både de som sliter og de som utvikler seg raskere enn "normalen".
- Lese – og læringsstrategier er viktig for alle elever, men lesesvake elever er helt avhengig av kompetanse i de ulike strategiene.
- Arbeid med målene: Det er lettere å ha konkrete, statiske mål på barnetrinnet, for eksempel å lære bokstavene eller nye ord. På ungdomstrinnet er målene i lesing mer dynamiske og mindre konkrete, blant annet fordi elevene er på ulike refleksjonsnivå.

3. Skriftsspråkstimulering i barnehagen 1-2 år.

Aktiviteter	Tilrettelegging	Dokumentasjon
Rim regler og sanger	- minst tre faste månedens sanger - 1-2 faste månedens regler	Månedspan og ukeplan
Alle barn skal leses for! Minst to bøker i uka	Det skal tas hensyn til barnets interesse og utvikling	Leseliste for å sikre at alle blir lest for
God tilgang på bøker	Bøkene skal være synlige og godt tilgjengelig	Evalueres hver måned
Tidlig registrering av språk TRAS	Bruke metoden for å registrere språkutvikling, fra 2 år.	TRAS

4. Skriftspråkstimulering i barnehagen 3 - 4 år

Aktivitet	Tilrettelegging	Dokumentasjon
Bli kjent med noen av de mest kjente folkeeventyrene Ett til to faste eventyr hvert barnehageår	Eventyr kan leses når man er på tur og i samlingsstundene. Dramatisering og lek med eventyr som tema	-Tegne/male fra eventyrene, forming, lage figurer. -Ta bilder. - Fremvisning
Musikk, sang og rytme	Ukentlig musikkstund -rytmeinstrumenter - bruk av sangkort -sangleker	Bilder Lydopptak Fremvisning for andre
Bli kjent med bruk av IKT	Være med å legge til tekst til egne bilder Bruk av enkle data-programmer tilpasset alderstrinnet	Egne mapper Lage plakater og henge opp på avdelingen
Trene opp språklig bevissthet	Språksprell	Skriftlig evaluering
Alle barn skal leses for! Minst to bøker i uka	Det skal tas hensyn til barnets interesse og utvikling	Leseliste for å sikre at alle blir lest for
God tilgang på bøker	Bøkene skal være synlige og godt tilgjengelig	Evalueres hver måned
Tidlig registrering av språk TRAS	Bruke metoden for å registrere språkutvikling, fra 2 år.	TRAS

5. Skriftspråkstimulering i barnehagen 5 - 6 år

Aktivitet	Tilrettelegging	Dokumentasjon
IKT - kjenne til bokstaver og bruk av tastatur - skrive sitt eget navn - bruk av enkle pedagogiske spill - få kjennskap til at man kan innhente fagstoff fra internett	Datamaskin med internett-tilgang på hver avdeling IKT-ansvarlig på hver avdeling Påse at IKT blir brukt i ulike tema-arbeid God blyantgrep	Egne mapper. Skrive ut og vise frem produkter laget av barna. Utstilling
Barna skal inspireres til å lage egne historier og til å gjenfortelle bøker, eventyr og opplevelser	Hjelp til å skrive ned sine tekster	Egen bok
Helordslesing - kjenne igjen enkeltord f.eks. eget navn og ord fra dagliglivet.	Henge opp ord/bilde-plakater i barnehagen. (Kopp, fat, skje osv.)	Samtale/observasjon
Jobbe med noen av de mest kjente barnebokforfatterne/rollefigurene i litteraturen.	Tema i barnehagen over tid. Rolle-lek Gjenfortelling Høytlesing	Månedspan/ evaluering Produksjon av tekst Fremføring, forming og tegning.
Alle barn skal leses for! Minst to bøker i uka	Det skal tas hensyn til barnets interesse og utvikling	Leseliste for å sikre at alle blir lest for
God tilgang på bøker	Bøkene skal være synlige og godt tilgjengelig	Evalueres hver måned
Tidlig registrering av språk TRAS	Bruke metoden for å registrere språkutvikling, fra 2 år.	TRAS

6. Lekens betydning for en god språkutvikling.

Leken er blitt beskrevet som en tilstand man kan velge å være i. Å være i en lek er en følelse av frihet - frihet til å være, prøve selv, mestre, kontrollere og håndtere, til å gripe og begripe. I barnehagen ser vi ulike former for lek; fysisk klatre - og tumlelek, lek med figurer, konstruksjonslek, rollelek og begynnende regellek- alle former er like viktige.

Lek er barnas kultur. Leken gir inntrykk samtidig som barna kan uttrykke seg gjennom den. Vi som jobber med barna vet også at i denne tilstanden lærer man **samarbeid og språk**. Dette vil si at vi voksne som arbeider med barna må se, vite om og forstå hvor viktig denne tilstanden er for barna. Vi voksne kan være deltagere i leken, holde et trent øye med den, gi innspill og legge til rette for den. Med utgangspunkt i barnas lek kan de voksne legge til rette for de konkrete aktiviteter som rammeplan for barnehagen kap.3.1 (kommunikasjon, språk og tekst) beskriver og som også kommer frem senere i dette dokumentet.

I tillegg vil vi påpeke den fysiske aktivitetens betydning for en god språkutvikling. Mye og variert fysisk aktivitet er med på å styrke de språklige ferdighetene hos barn. Ved å være fysisk aktiv stimulerer vi hjernens språksenter og det har stor betydning i forhold til hvor utholdende vi er når vi kommuniserer, lytter og skal konsentrere oss. Utfordringen vår blir å sette mye tid til fysisk aktivitet / turdager på barnehagens årsplan.

7. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 1

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise
Språk og begreper	
- Eleven har et funksjonelt / adekvat ordforråd	- Eleven kan fortelle sammenhengende fra opplevelser - Eleven kan fortelle om handling i en fortelling / eventyr - Eleven kan dagligdagse ord / uttrykk og begreper
Leseteknikk	
- Eleven har fonologisk bevissthet	- Eleven kan høre rim og selv kunne rime - Eleven kan høre antall stavelser i ord og vise dette ved tramp, klapp.... - Eleven kan dele sammensatte ord opp i to eller flere ord - Eleven kan sette sammen to eller flere ord til sammensatte ord
- Eleven forstår hvordan bokstavene representerer språklyder	- Eleven kjenner igjen de fleste bokstavene i alfabetet og vet hvilken språklyd de representerer - Eleven kan identifisere første lyden i enkle talte ord - Eleven kan identifisere samme lyd i ulike ord - Eleven kan danne ord med gitt begynnelseslyd - Eleven kan lydere sammen tre språklyder
- Eleven forstår at det talte ord kan deles opp i biter	- Eleven kan dele opp ord i språklyder, for eksempel sol = s-o-l - Eleven kan mestre enkel fonemaddisjon, for eksempel egg / vegg, egg / skjegg osv. - Eleven kan mestre enkel fonemsubstraksjon, for eksempel heier / eier, neier / eier - Eleven kan mestre fonembytte, for eksempel bil / pil
- Eleven skal kunne avkode/ lese tostavelsesord med enkle lydsekvenser	- Eleven vet hva leseretning er - Eleven kan lese / avkode begynnelsen av ordet og gjetter resten - Eleven kan lese enkle nye småord - Eleven kan skrive enkle nye småord

Gi den oppvoksende slekt et utgangspunkt som setter dem i stand til å følge sine drømmer.

---Begelstring – Respekt – Nysgjerrig---

- Eleven kan logografisk lesing	- Eleven kjenner igjen flere ordbilder på skilt og emballasje - Eleven forsøker å lese enkle ord ved å lese eget navn og andre kjente navn som ordbilder - Eleven kjenner igjen de vanligste småordene
- Eleven skal se sammenhengen mellom det muntlige og det skriftlige	- Eleven deltar i tekstskaping, for eksempel fra en felles opplevelse med gruppa eller om et tema
- Eleven kan lese enkle setninger	- Eleven kan lese enkle setninger og kjenne igjen hvilket bilde som passer til innholdet i setningen, jmf. Kartleggingsprøve for 1.trinn.

Lytteforståelse

- Eleven skal lytte til høytlesing (høre tekster som har en struktur som gjør at de egner seg til gjenfortelling)	- Eleven kan gjenfortelle deler av innholdet i fortellinger / historier / eventyr - Eleven deltar i dramatisering og framvisning - Eleven kan lytte / høre etter når andre forteller
- Eleven kan / benytter enkle læringsstrategier / strategier i lytteforståelse	- Eleven kan gjenfortelle (se vedlegg 2) - Eleven kan aktivisere relevant bakgrunnskunnskap - Eleven skal være med å lage tankekart (se vedlegg 2) - Eleven kan gjette hvordan fortellingen kommer til å utvikle seg / øve seg på å foregripe - Eleven vet at han / hun må si fra hvis han / hun ikke forstår

Lesekultur / interesse

- Eleven skal oppleve variert litteratur ved høytlesing	- Eleven hører gjerne fortellinger og eventyr, enten fortalt eller ved lydbok
- Eleven skal møte bøker som en del av hverdagen	- Eleven skal besøke skolebiblioteket hver uke - Eleven låner bøker fra skolebiblioteket - Eleven får besøke folkebiblioteket - Eleven leser selv (på sin egen måte) - Eleven deltar i lesekampanjer - Eleven deltar i lokale aktiviteter under verdens bokdag.

	Kartlegging og oppfølging
April (før skolestart)	Gjennomgang av barnehagens språkkartlegging før skolestart
August/September	Gjennomføre Carlstens leseprøve – Høst 1. og 2. klasse
September	(Resultat fra lesetest føres inn i regneark på Fronter)
Oktober	Resultat presenteres på kontaktmøtet
Januar	Resultater tas med i skriftlig vurdering
April/Mai	Gjennomføring av nasjonal kartleggingsprøve
Mai/Juni	Carlstens leseprøve Vår – 1. og 2. klasse (Ordkjedetest)
Juni	Resultater fra leseprøvene tas med i skriftlig vurdering

Elever som scorer under bekymringsgrensene på delprøvene tilbys ekstra oppfølging av leselærer ved oppstart av 2.trinn. Skolen skal sammen med heimen vurdere om eleven skal meldes opp til PPT for videre utredning, skriftlig notat legges i elevmappa. Denne vurderingen skal foretas før utgangen av 1.trinn slik at eventuell henvisning til PPT kan sendes før skoleslutt. Rektor har det overordna ansvaret for spesialundervisningen og skal være med på denne vurderingen.

Skriftlig oppsummerende vurdering ved utgangen av skoleåret må være konkret i forhold til måloppnåelse.

Det forventes at heimen leser minimum 15 min. pr.dag i lag med eleven. Gode lesere snakker om det de har lest. Foreldre og foresatte er naturlige samtalepartnere for eleven.

Leselekse hver dag, gjerne med lesekontrakt/kontaktbok.

8. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 2

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vite
Leseteknikk	
- Eleven har fonologisk bevissthet	- Eleven kan dele opp ord i språklyder - Eleven mestrer og leker med fonemaddisjon, for eksempel egg / vegg, egg / skjegg osv. - Eleven mestrer og leker med fonemsubtraksjon, for eksempel heier / eier, neier / eier - Eleven mestrer og leker med fonembytte, for eksempel bil / pil - Eleven skal forstå det alfabetiske prinsipp
- Eleven har automatisert øveordene / de høyfrekvente ordene som er naturlig for trinnet	- Eleven forsøker å lese enkle ord ved å lese begynnelsen av ordet og gjetter resten - Eleven kjenner igjen ordbildene til vanlige småord (se vedlegg 1) - Eleven leser enkle nye småord - Eleven leser enkle tostavellesord - Eleven prøver å lese ukjente ord på egen hånd - Eleven leser ord med konsonantforbindelser - Eleven kan avkode nonsensord / tulleord
- Eleven kan lese en tilrettelagt / tilpasset tekst	- Eleven leser enkle setninger med sikkerhet og flyt
- Eleven leser vanlige ord med automatikk	- Eleven kjenner igjen ordbildene til trinnets høyfrekvente ord - Eleven leser noen ord som ikke er lydrett stavet
- Eleven vet hva sammensatte ord er	- Eleven kan dele sammensatte ord - Eleven kan lage sammensatte ord
Lytteforståelse	
- Eleven er aktivt lyttende og søkende etter forståelse	- Eleven stiller spørsmål til det som blir lest - Eleven svarer på spørsmål fra det som blir lest - Eleven stiller spørsmål og filosoferer over temaer - Eleven undrer seg over ord, hvor de kommer fra og hva de betyr

Leseforståelse

- Eleven kjenner til noen læringsstrategier	- Eleven kan benytte styrkenotat / strukturert tankekart (se vedlegg 2) - Eleven kan vurdere forfatterens håndverk
- Eleven møter ulike tekster	- Eleven leser enkle sammensatte tekster med for eksempel søylediagram eller tabeller, og leser av dataene med tellestreker - Eleven leser enkle faktatekster - Eleven bruker aktivt bakgrunnskunnskap før lesing av faktatekster
- Eleven kan lese setninger	- Eleven kan lese setninger og kjenne igjen bilde/tegning som passer til setningen, jmf. Nasjonal kartleggingsprøve.
- Eleven kan arbeide etter skriftlig instruksjon	- Eleven kan løse oppgaver med bakgrunn i skriftlig instruksjon, f.eks: <i>Finn skolen på kartet, Sett kryss på skolen</i> , jmf. Nasjonal kartleggingsprøve

Lesekultur / interesse

- Eleven opplever variert litteratur ved høytlesing	- Eleven hører gjerne fortellinger og eventyr, enten fortalt eller ved lydbok
- Eleven møter tekst som en del av hverdagen	- Eleven låner bøker fra skolebiblioteket hver uke. - Eleven besøker folkebiblioteket - Eleven deltar i lesekampanjer - Eleven viser interesse for å lese - Eleven deltar i lokale aktiviteter under verdens bokdag.

	Kartlegging og oppfølging
August/September	Kartleggingsprøven fra i vår gjøres på nytt Carlsten leseprøve Vår 1. og 2. kl. + ordkjedetest
September	(Resultater fra lesetest føres inn i regneark på Fronter)
Oktober	Resultat presenteres på kontaktmøtet
Januar	Resultat tas med i skriftlig vurdering
April/Mai	Gjennomføring av nasjonal kartleggingsprøve
Mai/Juni	(Carlstens leseprøve) + normert ordkjedetest (Fronter)
Juni	Resultater fra leseprøvene tas med i skriftlig vurdering

Elever som scorer under bekymringsgrensene på delprøvene tilbys ekstra oppfølging av leselærer ved oppstart av 3.trinn. Skolen skal sammen med heimen vurdere om eleven skal meldes opp til PPT for videre utredning, skriftlig notat legges i elevmappa. Denne vurderingen skal foretas før utgangen av 2.trinn slik at eventuell henvisning til PPT kan sendes før skoleslutt. Rektor har det overordna ansvaret for spesialundervisningen og skal være med på denne vurderingen.

Det forventes at heimen leser minimum 15 min. pr.dag i lag med eleven. Gode lesere snakker om det de har lest. Foreldre og foresatte er naturlige samtalepartnere for eleven.

Leselekse hver dag, gjerne med lesekontrakt/kontaktbok.

9. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 3

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise
Leseteknikk	
- Eleven leser de fleste vanlige ord raskt, direkte og uten lydering	- Eleven leser de mest høyfrekvente ordene med flyt og uten å nøle, se vedlegg 1 - Eleven leser grafemer raskt og uten å nøle og har god bokstavkunnskap - Eleven kjenner til diftonger og kan nevne ord som inneholder dette - Eleven kan alfabetet og har kjennskap til vokaler og konsonanter
- Eleven leser høyt med flyt	- Eleven leser tilrettelagt tekst med flyt, sikkerhet og forståelse - Eleven har pause ved punktum og kort pause ved komma - Eleven sin stemme går opp ved spørsmålstegn og utropstegn - Eleven korrigerer seg selv noen ganger ved feillesing
- Eleven kan lese ordkjeder	- Eleven kan studere, identifisere og dele opp ordkjeder, jmf. Nasjonal kartleggingsprøve.

Leseforståelse

- Eleven kan bruke ulike læringsstrategier	- Eleven kan svare på/ lage spørsmål fra tekster han / hun møter i lærebøker på trinnet. (Vivo/Cumulus) - Eleven kan og benytter læringsstrategiene for trinnet (se vedlegg 2)
- Eleven kan lese og forstå diagram og tabeller	- Eleven kan svare på / lage spørsmål fra diagrammer og tabeller som han / hun møter i for eksempel matematikkbøker på trinnet («Les og forstå»)
- Eleven kan skille mellom faktatekst, skjønnlitterær tekst og sammensatte tekster	- Eleven kjenner igjen en fagtekst og en skjønnlitterær tekst når han / hun møter den og kan forklare hva det er
- Eleven kan følge en instruksjon med bilder	- Eleven kan følge en instruksjon ved å se på bilder, for eksempel fargeleggingsoppgaver, følg--streken--oppgaver og ved bygging av lego
- Eleven kan følge en instruksjon med tekst	- Eleven kan lese og forstå enkle instruksjoner, f.eks. en oppskrift på pannekake.

Lesekultur / leseinteresse

- Eleven opplever høytlesing jevnlig	- Eleven hører gjerne fortellinger og eventyr, enten fortalt eller ved lydbok
- Eleven oppsøker bøker som en del av hverdagen	- Eleven besøker skolebiblioteket hver uke - Eleven låner bøker fra skolebiblioteket - Eleven besøker folkebiblioteket - Eleven er omgitt av bøker i klasserommet - Eleven leser selv
- Eleven deltar i lesestimulerende tiltak	- Eleven møter varierte tekster av ulike forfattere og sjangere i sin skoledag, for eksempel vitsebøker, faktabøker, tegneserier, spørrebøker - Eleven møter varierte former for leseleksehøring for eksempel korlesing, lapp i hatt, osv. - Eleven møter ulike stimulerings tiltak for å fremme leselyst, for eksempel blader på trær, bokorm osv. - Eleven får mulighet til å møte en forfatter. - Eleven deltar i lokale aktiviteter under verdens bokdag.

	Kartlegging og oppfølging
August/September	Kartleggingsprøven fra i vår gjøres på nytt Gjennomføre Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest
September	Resultat fra lesetest føres inn i regneark på Fronter
Oktober	Resultat presenteres på kontaktmøtet
Januar	Resultat tas med i skriftlig vurdering
Mars	Nasjonal kartleggingsprøve i engelsk
April/Mai	Gjennomføring av nasjonal kartleggingsprøve
Mai/Juni	Gjenta Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest - Fronter
Juni	Resultater fra leseprøvene tas med i skriftlig vurdering

Elever som scorer lavere enn bekymringsgrensen tilbys ekstra oppfølging av leselærer ved oppstart av 4.trinn. Skolen skal sammen med heimen vurdere om eleven skal meldes opp til PPT for videre utredning, skriftlig notat legges i elevmappa. Denne vurderingen skal foretas før utgangen av 3.trinn slik at eventuell henvisning til PPT kan sendes før skoleslutt. Rektor har det overordna ansvaret for spesialundervisningen og skal være med på denne vurderingen.

Skriftlig oppsummerende vurdering ved utgangen av januar/juni må være konkret i forhold til måloppnåelse.

Minimum 5 skjønnlitterære bøker pr. semester, hvorav en av dem er ei fellesbok for hele klassen.

10. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 4

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise
Leseteknikk	
- Eleven har strategier for å avkode ord som er lange og ikke høyfrekvente	- Eleven leser ord med kompliserte konsonantforbindelser - Eleven deler lange / sammensatte ord opp i stavelser for å lese dem - Eleven leser ord som ikke er lydrett stavet
- Eleven leser de fleste vanlige ord raskt, direkte og uten lydering	- Eleven leser de mest høyfrekvente ord med god fart og uten nøling (se vedlegg 1) - Eleven leser klassens egne øveord (ord tilknyttet temaer og lignende) med god flyt og forståelse
- Eleven kan ulike lesestrategier	- Eleven velger ulike lesestrategier når han / hun skal finne på svar på spørsmål i tekst, og når de skal lese for underholdning - Eleven kan hente ut opplysninger i teksten
- Eleven kan lese høyt med flyt	- Eleven har pause ved punktum og kort pause ved komma - Eleven sin stemme går opp ved spørsmålstegn og utropstegn - Eleven er observant ved direkte tale - Eleven kan, med veiledning, variere muntlige virkemidler som toneleie, volum, tempo, tonefall og pauser - Eleven retter seg selv ved feillesing
- Eleven gjenkjenner ordbilder	- Eleven kan dele ordkjeder - Eleven kan finne ord – i – ord
Leseforståelse	
- Eleven møter og kjenner til ulike læringsstrategier	- Eleven skaffer seg oversikt over teksten før han / hun begynner å lese - Eleven aktiverer bakgrunnskunnskap før, underveis og etter lesing - Eleven kan forutsi innholdet i en tekst - Eleven kan stille ulike spørsmål til teksten - Eleven kan svare på finne-spørsmål, kombinere-spørsmål og tolke-spørsmål fra tekster han / hun møter i lærebøker på trinnet - Eleven søker fakta i ulike kilder
- Eleven kan lese sammensatte tekster på en funksjonell måte	- Eleven kan tolke diagrammer, grafer, oversikter og tabeller som han / hun møter i lærebøker eller andre steder, tilpasset trinnet

Gi den oppvoksende slekt et utgangspunkt som setter dem i stand til å følge sine drømmer.

---Begelstring – Respekt – Nysgjerrig---

	- Eleven kan skrive faktasetninger og kombinere opplysninger fra tekst og illustrasjon
- Eleven kan overvåke egen leseforståelse	- Eleven oppdager når han / hun møter ord, uttrykk eller begreper han / hun ikke forstår - Eleven er oppmerksom på når han / hun ikke forstår innholdet i en tekst - Eleven reflekterer over det han / hun leser - Eleven leser mellom linjene og trekker slutninger i tekster tilpasset trinnet - Eleven kan og benytter læringsstrategiene for trinnet (se vedlegg 2)
- Eleven kan følge instruksjoner og anvisninger	- Eleven kan gjennomføre praktiske oppgaver på bakgrunn av illustrerte instruksjoner, for eksempel ved bygging av lego

Lesekultur / interesse

- Eleven opplever høytlesing	- Eleven møter høytlesing av variert litteratur, lytter aktivt og viser at han / hun forstår handlingen - Eleven får muligheten til å møte en forfatter.
- Eleven bruker biblioteket	- Eleven finner fram på biblioteket og velger bøker ut fra interesse og behov - Eleven bruker skolebiblioteket hver uke.
- Eleven deltar i lesestimulerende tiltak	- Eleven deltar i tiltak for å fremme leselyst og ferdighet sammen med klassen - Eleven skriver bokanmeldelser, enkle logger og lignende fra bøker - Eleven opplever varierte former for høring av lesetekster - Eleven vet om mange boktitler og forfattere - Eleven leser gjerne for andre - Eleven får mulighet til å møte en forfatter. - Eleven deltar i lokale aktiviteter under verdens bokdag.
- Eleven leser litteratur som er tilpasset eget nivå	- Eleven finner, sammen med lærer, bøker som passer egen ferdighet og interesse

	Kartlegging og oppfølging
August/September	Kartleggingsprøven fra i vår gjøres på nytt Gjennomføre Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest
September	Resultat fra lesetest føres inn i regneark på Fronter
Oktober	Resultat presenteres på kontaktmøtet
Januar	Resultat tas med i skriftlig vurdering
Februar	Resultat fra prøven tas med på kontaktmøtet
Mars	Nasjonale kartleggingsprøve i digitale ferdigheter
April/Mai	Gjennomføring av prøve på nasjonal prøve i lesing, regning og engelsk
Mai/Juni	Gjenta Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest – Fronter.
Juni	Resultater fra leseprøvene tas med i skriftlig vurdering

Elever som scorer lavere enn bekymringsgrensen tilbys ekstra oppfølging av leselærer ved oppstart av 5.trinn.

Skolen skal sammen med heimen vurdere om eleven skal meldes opp til PPT for videre utredning, skriftlig notat legges i elevmappa. Denne vurderingen skal foretas før utgangen av 4.trinn slik at eventuell henvisning til PPT kan sendes før skoleslutt. Rektor har det overordna ansvaret for spesialundervisningen og skal være med på denne vurderingen.

Det forventes at heimen leser minimum 15 min. pr.dag i lag med eleven. Etter hvert som eleven lærer seg å lese kan han/hun gradvis lese mer og mer selv, men foreldrene bør fortsette med lesing sammen med eleven. Gode lesere snakker om det de har lest. Foreldre og foresatte er naturlige samtalepartnere for eleven.

Skriftlig oppsummerende vurdering ved utgangen av januar/juni må være konkret i forhold til måloppnåelse.

Minimum 5 skjønnlitterære bøker pr. semester, hvorav en av dem er ei fellesbok som alle i klassen leser.

Gå den oppvoksende slekt et utgangspunkt som setter dem i stand til å følge sine drømmer.
---Begelstring – Respekt – Nysgjerrig---

11. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 5

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise
Leseforståelse	
- Eleven møter og benytter ulike læringsstrategier i undervisningen i alle fag	- Eleven kan svare på finne-spørsmål, kombinere-spørsmål og tolke-spørsmål fra tekster han / hun møter i lærebøker på trinnet - Eleven benytter selvstendig minst fire av de innlærte læringsstrategiene - Eleven behersker og benytter VENN-diagram / sammenligningsskjema (se vedlegg 2) - Eleven orienterer seg i teksten før lesingen; finner sjanger, ser formålet med lesingen og studerer illustrasjoner, overskrifter, markerte ord etc. - Eleven har strategier for å forstå tekststykker i matematikk (se vedlegg 2 – prosessnotat) - Eleven kan og benytter læringsstrategiene for trinnet (se vedlegg 2)
- Eleven kan lese og forstå diagram og tabeller	- Eleven kan lage og svare på finne-spørsmål, kombinere-spørsmål og tolke-spørsmål fra diagrammer og tabeller han / hun møter i for eksempel matematikkbøker på trinnet, rutetabeller, fotballtabeller, galluper, næringsinnhold, treningsdagbøker etc. - Eleven forstår diagram og tabeller så godt at han / hun kan skrive faktasetninger ut fra dem
- Eleven kan lese sammensatte tekster på en funksjonell måte	- Eleven forstår og lærer av sammensatte tekster som han / hun møter i undervisningen på 5. trinn som inneholder for eksempel grafer, illustrasjoner, margtekster, fotnoter etc.
- Eleven overvåker egen leseforståelse	- Eleven stiller spørsmål til seg selv underveis, forstå alle ord/uttrykk i teksten. - Eleven snakker med andre om innholdet i teksten - Eleven leser kritisk og reflekterende - Eleven leser kritisk og trekker slutninger i tekster tilpasset trinnet
- Eleven kan følge en skriftlig instruksjon med illustrasjoner	- Eleven kan gjennomføre praktiske oppgaver på bakgrunn av skriftlig instruksjon med illustrasjon, for eksempel i kunst- og håndverk, stasjonstrening i kroppsøving, natursti, oppskrifter i matlaging etc.

Leseteknikk

- Eleven har automatisert avkoding	- Eleven leser Kverndokkens høyfrekvente ord (vedlegg 1) med god fart uten nøling - Eleven kan skrive disse ordene feilfritt
- Eleven kan ulike lesestrategier	- Eleven velger ulike lesestrategier når han / hun leser tekster for å lære (fagtekster), og tekster for underholdning (skjønnlitteratur) - Eleven kan dybdelese og søkelese og velger riktig strategi
- Eleven kan teknikker for å lære nye ord og begreper	- Eleven bruker teknikker for å lære for eksempel nye gloser, fremmedord, fagord og begreper
- Eleven kan lese høyt med flyt	- Eleven leser kjente tekster med god flyt og innlevelse: - retter seg selv ved feillesing - varierer tonefall - holder avpasset fart
- Eleven leser litteratur som er tilpasset eget nivå	- Eleven velger skjønnlitterære bøker som ikke er for vanskelige (jfr. for eksempel "femfingerregelen / knyttnevetesten" se s. 42) - Eleven har forståelse for at det ikke er god lesetrening å lese for vanskelige tekster - Eleven er bevisst egen leseferdighet - Eleven deltar aktivt i lesefremmende aksjoner/lesekampanje

Lesekultur/interesse

- Eleven deltar i lesestimulerende tiltak	- Eleven deltar aktivt og viser motivasjon under lesestimulerende tiltak som lesetimer, lesekonkurranser, intensive leseperioder - Eleven gjør skriftlig for- og etterarbeid tilknyttet lesing av skjønnlitteratur, for eksempel leselogg, bokanmeldelser etc. - Eleven bør få mulighet til å møte en forfatter
- Eleven er interessert i å lese	- Eleven finner litteratur som han / hun liker å lese, for eksempel ut fra interesse / tema
- Eleven opplever høytlesing	- Eleven møter høytlesing av litteratur, lytter aktivt og viser at han / hun forstår handlingen
- Eleven bruker biblioteket – skolebibliotek og folkebibliotek.	- Eleven er bevisst på hvorfor han / hun velger ulike bøker i ulike sammenhenger, både skjønnlitteratur og faglitteratur - Elevene deltar i lokale aktiviteter under Verdens bokdag

Gi den oppvoksende slekt et utgangspunkt som setter dem i stand til å følge sine drømmer.

---Begeistring – Respekt – Nysgjerrig---

	Kartlegging og oppfølging
August/September	Gjennomføre Carlstens leseprøve + normert ordkjetdetest
September	Resultat fra lesetest føres inn i regneark på Fronter
Oktober	Resultat presenteres på kontaktmøtet
Oktober	Nasjonale prøver i lesing, regning og engelsk – resultat sendes heim omgående.
Januar	Resultat tas med i skriftlig vurdering.
Mai/Juni	Gjenta Carlstens leseprøve + normert ordkjetdetest – Fronter.
Juni	Resultater fra leseprøvene tas med i skriftlig vurdering.

Nasjonale prøver:

Skriftlig tilbakemelding til heimen. For elever som har ferdigheter på mestringsnivå 1 skal det igangsettes strakstiltak.

Elever som scorer lavere enn bekymringsgrensen tilbys ekstra oppfølging av leselærer ved oppstart av 6.trinn.

Skolen skal sammen med heimen vurdere om eleven skal meldes opp til PPT for videre utredning, skriftlig notat legges i elevmappa. Denne vurderingen skal foretas før utgangen av 5.trinn slik at eventuell henvisning til PPT kan sendes før skoleslutt. Rektor har det overordna ansvaret for spesialundervisningen og skal være med på denne vurderingen.

Gode lesere snakker om det de har lest. Foreldre og foresatte er naturlige samtalepartnere for eleven. Det er derfor viktig at foreldre og foresatte viser interesse for elevenes faglesing og bruker sin egen kunnskap i samtaler om fagstoffet. Etter hvert som eleven lærer seg å lese kan han/hun gradvis lese mer og mer selv, men foreldrene bør fortsette å lese sammen med eleven, gjerne 20 min. pr.uke.

Minimum 5 skjønnlitterære bøker pr.semester, hvorav en av dem er ei fellesbok som alle i klassen leser.

Minimum ei bok med engelsk tekst i løpet av skoleåret.

Gi den oppvoksende slekt et utgangspunkt som setter dem i stand til å følge sine drømmer.

---Begeistring – Respekt – Nysgjerrig---

12. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 6

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise
Leseforståelse	
- Eleven møter og benytter ulike læringsstrategier i undervisningen i alle fag	- Eleven kan lage egne finne-spørsmål, kombinere-spørsmål og tolke-spørsmål fra tekster han / hun møter i lærebøker på trinnet som kilder - Eleven er bevisst hvilke læringsstrategier han / hun liker å bruke, og bruker dem - Eleven behersker og benytter læringsstrategien Påstand-bevis og Skrive fakta i skjema (se vedlegg 2) - Eleven henter bakgrunnskunnskap før lesing av fagtekster, for eksempel ved å tegne, lage tankekart, stikkord etc. - Eleven kan og benytter læringsstrategiene for trinnet (se vedlegg 2)
- Eleven har rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse	- Eleven vet hva han / hun kan gjøre når han / hun ikke forstår innholdet i en tekst, for eksempel finne forklaring på sentrale ord og uttrykk, lage illustrasjon / skjema, lese på nytt, notere spørsmål...
- Eleven kan lese diskontinuerlige tekster (sammensatte tekster) på en funksjonell måte	- Eleven forstår og lærer av tekster som han / hun møter i undervisningen på 6. trinn som inneholder diskontinuerlige elementer som grafer, illustrasjoner, margtekster, fotnoter etc.
- Eleven kan følge en skriftlig instruksjon med og uten illustrasjoner	- Eleven kan gjennomføre praktiske oppgaver på bakgrunn av skriftlig instruksjon og illustrasjoner, for eksempel en matoppskrift, bygging, montering, natursti etc.
Leseteknikk	
- Eleven har automatisert avkoding	- Eleven leser lærerens utvalgte øveord for trinnet med god fart uten nøling - Eleven kan skrive lærerens utvalgte øveord for trinnet feilfritt - Eleven deler ordkjeder enkelt og hurtig - Eleven finner ord-i-ord uten vanskeligheter
- Eleven kan ulike lesestrategier	- Eleven legger en plan og velger riktig strategi; dybdelese, søkelese og skumlese
- Eleven kan lese høyt med flyt	- Eleven har innlevelse og kan variere muntlige virkemidler som toneleie, volum, tempo, tonefall og pauser når han / hun leser kjente tekster - Eleven retter seg selv ved feillesing

Lesekultur / interesse

- Eleven deltar i lesestimulerende tiltak	- Eleven deltar aktivt og viser motivasjon under lesestimulerende tiltak som lesetimer, lesekonkurranser, intensive leseperioder - Eleven gjør skriftlig for- og etterarbeid tilknyttet lesing av skjønnlitteratur, for eksempel bokanmeldelse, leselogg etc. - Elevene bør få mulighet til å møte en forfatter. - Eleven kan redegjøre for litteratur han / hun har lest og litteratur han / hun liker å lese
- Eleven leser litteratur som er tilpasset eget nivå	- Eleven velger skjønnlitterære bøker som ikke er for vanskelige (jfr. for eksempel "femfingerregelen / knyttnevetesten" se s. 42) - Eleven har forståelse for at det ikke er god lesetrening å lese for vanskelige tekster - Eleven er bevisst egen leseferdighet - Eleven deltar aktivt i lesefremmende aksjoner/lesekampanje
- Eleven opplever høytlesing	- Eleven møter høytlesing av litteratur, lytter aktivt og viser at han / hun forstår handlingen
- Eleven bruker skolebibliotek og folkebibliotek.	- Eleven kan begrunne hvorfor han / hun velger ulike bøker i ulike sammenhenger, både skjønnlitteratur og faglitteratur - Elevene deltar i lokale aktiviteter under Verdens bokdag

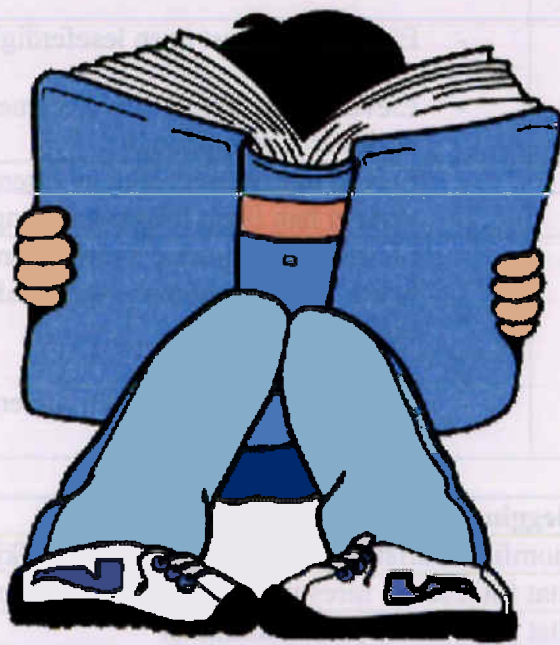
	Kartlegging og oppfølging
August/September	Gjennomføre Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest
September	Resultat fra lesetest føres inn i regneark på Fronter
Oktober	Resultat presenteres på kontaktmøtet
Januar	Resultat tas med i skriftlig vurdering
Mai/Juni	Gjenta Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest
Juni	Resultat fra leseprøve tas med i skriftlig vurdering

Gode lesere snakker om det de har lest. Foreldre og foresatte er naturlige samtalepartnere for eleven. Det er derfor viktig at foreldre og foresatte viser interesse for elevenes faglesing og bruker sin egen kunnskap i samtaler om fagstoffet. Etter hvert som eleven lærer seg å lese kan han/hun gradvis lese mer og mer selv, men foreldrene bør fortsette å lese sammen med eleven, gjerne 20 min. pr. uke.

Elever som scorer lavere enn bekymringsgrensen tilbys ekstra oppfølging av leselærere ved oppstart av 7.trinn.

Skolen skal sammen med heimen vurdere om eleven skal meldes opp til PPT for videre utredning, skriftlig notat legges i elevmappa. Denne vurderingen skal foretas før utgangen av 1.trinn slik at eventuell henvisning til PPT kan sendes før skoleslutt. Rektor har det overordna ansvaret for spesialundervisningen og skal være med på denne vurderingen.

Minimum 5 skjønnlitterære bøker pr.semester, hvorav en av dem er ei fellesbok som alle i klassen leser. Minimum ei bok med engelsk tekst i løpet av skoleåret.

12. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 7

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise
Leseforståelse	
- Eleven møter og benytter ulike læringsstrategier i undervisningen i alle fag	- Eleven kan lage egne finne-spørsmål, kombinere-spørsmål og tolke-spørsmål med tekster han / hun møter i lærebøker på trinnet som kilder - Eleven klarer selv å velge læringsstrategier slik at han / hun støtter læringen - Eleven henter bakgrunnskunnskap før lesing av skjønnlitterære tekster og fagtekster. Han / hun møter ikke tekster uten at den har aktivisert aktuelle forkunnskaper - Eleven kan og benytter læringsstrategiene for trinnet (se vedlegg 2)
- Eleven har rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse	- Eleven har innarbeidet rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse (er metakognitiv), for eksempel: Virker det jeg leser fornuftig? Stemmer det med noe jeg har lært tidligere? Kan jeg forklare hva hovedidéen er? Har andre forstått det likt som jeg? Har jeg valgt riktig lesestrategi?
- Eleven kan lese sammensatte tekster på en funksjonell måte	- Eleven kan svare på og lage finne-spørsmål, kombinere-spørsmål og tolke-spørsmål ut i fra tekst og diskontinuerlige elementer i teksten som grafer, illustrasjoner, margtekster, fotnoter etc., som han / hun møter i undervisningen på trinnet
- Eleven kan følge en skriftlig instruksjon uten illustrasjoner	- Eleven kan gjennomføre praktiske oppgaver på bakgrunn av skriftlig instruksjon, for eksempel en matoppskrift, bygging, sirkeltrening, montering, natursti etc.
Leseteknikk	
- Eleven har automatisert avkoding	- Eleven leser lærerens utvalgte øveord for trinnet med god fart uten nøling - Eleven kan skrive lærerens utvalgte øveord for trinnet feilfritt
- Eleven kan ulike lesestrategier	- Eleven legger en plan for lesingen; Må jeg dybdelese? Bør jeg skumlese? Er det noe jeg må finne ut før jeg begynner å lese? Bør jeg samarbeide med noen? Trenger jeg ro rundt meg? etc. slik at eleven tar i bruk fornuftige lesestrategier tilpasset formålet med lesingen
- Eleven kan lese høyt med flyt	- Eleven har innlevelse og kan variere muntlige virkemidler som toneleie, volum, tempo, tonefall og pauser når han / hun leser ukjente tekster - Eleven retter seg selv ved feillesing, også ved lesing av ukjente tekster

Lesekultur / interesse

- Eleven deltar i lesestimulerende tiltak	- Eleven deltar aktivt og viser motivasjon under lesestimulerende tiltak som lesetimer, lesekonkurranser, intensive leseperioder - Eleven gjør skriftlig for- og etterarbeid tilknyttet lesing av skjønnlitteratur, for eksempel ved å redegjøre for persongalleri, handlingsforløp, tema og budskap - Eleven kan utrykke egne leseopplevelser og begrunne synspunkter på leste tekster - Eleven bør få mulighet til å møte en forfatter. - Eleven deltar aktivt i lesefremmende aksjoner/lesekampanje
-Eleven bruker skolebibliotek og folkebibliotek.	- Eleven bruker aktivt biblioteket til å hente inn informasjon han / hun trenger i skolearbeidet på en god måte - Elevene deltar i lokale aktiviteter under Verdens bokdag

	Kartlegging og oppfølging
August/September	Gjennomføre Carlstens leseprøve + normert ordkjetestet
September	Resultat fra lesetest føres inn i regneark på Fronter
Oktober	Resultat presenteres på kontaktmøtet
Januar	Resultat tas med i skriftlig vurdering
April:	Prøve på nasjonal prøve i lesing, regning og engelsk
Mai/Juni	Gjenta Carlstens leseprøve + normert ordkjetestet
Juni	Resultat fra leseprøve tas med i skriftlig vurdering

Elever som scorer lavere enn bekymringsgrensen tilbys ekstra oppfølging av leselærer ved oppstart av 8.trinn.

Skolen skal sammen med heimen vurdere om eleven skal meldes opp til PPT for videre utredning, skriftlig notat legges i elevmappa. Denne vurderingen skal foretas før utgangen av 7.trinn slik at eventuell henvisning til PPT kan sendes før skoleslutt. Rektor har det overordna ansvaret for spesialundervisningen og skal være med på denne vurderingen.

Gode lesere snakker om det de har lest. Foreldre og foresatte er naturlige samtalepartnere for eleven. Det er derfor viktig at foreldre og foresatte viser interesse for elevenes faglesing og bruker sin egen kunnskap i samtaler om fagstoffet.

Minimum 5 skjønnlitterære bøker pr.semester, hvorav en av dem er ei fellesbok som alle i klassen leser. Minimum ei bok på engelsk i løpet av skoleåret.

13. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 8

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise
Leseforståelse	
- Eleven behersker ulike læringsstrategier	- Eleven bør bruke læringsstrategier han / hun har lært på barnetrinnet selvstendig - Eleven bør bruke læringsstrategier på en slik måte at han / hun styrker læringsutbyttet - Eleven bør bruke læringsstrategier i alle fag - Eleven bør få et bevisst forhold til hvilke læringsstrategier som passer best til de ulike fagene, for eksempel oppgaveløsning i matematikk, forstå fremmedspråk, sammenligne kjemiske stoffer
- Eleven har rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse	- Eleven har innarbeidet selvstendige rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse, og kan redegjøre for hvordan han / hun kontrollerer seg selv, for eksempel hva han/hun: Forstår? Ikke forstår? Gjør før lesingen? Gjør under lesingen? Hvordan skal jeg lese dette? Hva skal jeg se spesielt etter? - Eleven setter ned farten når han / hun møter noe som er vanskelig eller spesielt viktig - Eleven leser enkelte deler om igjen for å huske og forstå bedre - Eleven benytter selvhøring og små pauser for å repetere - Eleven sjekker med andre at han / hun har samme oppfatning av innholdet
- Eleven kan lese sammensatte tekster	- Eleven benytter informasjon fra diskontinuerlige elementer som bilder, tabeller, diagrammer, lenker, lyd etc. ved oppgaveløsning, refleksjon, problemløsning, sammenfatning osv
- Eleven reflekterer over teksten	- Eleven finner ut hvem som er avsender - Eleven finner ut hvem teksten er skrevet for - Eleven har en mening om teksten er pålitelig og troverdig eller utdatert og misvisende

Leseteknikk

- Eleven kan ulike lesestrategier	- Eleven kan orientere seg i store tekstmengder, som oppslagsverk, ordbøker, internettekster etc. - Eleven kan søke-/ skannelese hurtig for å finne relevant informasjon - Eleven kan skaffe seg oversikt i tekster ved å skimlese, utnytte ord i kursiv, uthevninger, bildetekster, forklaringer i margin etc. - Eleven har lesestrategier for å huske det han / hun har lest, slik at han / hun kan reprodusere for eksempel gloser, formler, årstall, regler etc. - Eleven har lesestrategier for å nyttiggjøre seg av tidligere kunnskap når han / hun leser nytt stoff - Eleven har en innarbeidet strategi hvor han / hun spør seg selv under lesingen om hva som vil skje videre i teksten

Lesekultur / interesse

- Eleven møter litteratur og reflekterer rundt den	- Eleven deltar aktivt og viser motivasjon under lesestimulerende tiltak som lesetimer, lesekonkurranser, intensive leseperioder - Eleven gjør skriftlig for- og etterarbeid tilknyttet lesing av skjønnlitteratur, for eksempel bokanmeldelse, leselogg, redegjøring av oppbygging, persongalleri, handlingsforløp, tema og budskap - Eleven kan tolke og reflektere omkring egne leseopplevelser - Eleven bør få mulighet til å møte en forfatter - Eleven deltar i lokale aktiviteter under verdens bokdag.
- Eleven bruker skolebiblioteket og folkebiblioteket.	- Eleven bruker aktivt biblioteket til å hente inn informasjon han / hun trenger i skolearbeidet på en god måte

	Kartlegging og oppfølging
August/September	Gjennomføre Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest
September	Resultat fra lesetest føres inn i regneark på Fronter
September	Nasjonale prøver i lesing, regning og engelsk
Oktober	Resultat presenteres på kontaktmøtet
Januar	Resultat tas med i skriftlig vurdering
Mai/Juni	Gjenta Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest
Juni	Resultat fra leseprøve tas med i skriftlig vurdering

Skriftlig tilbakemelding til heimen. For elever som har ferdigheter på mestringsnivå 1 og 2 skal det igangsettes strakstiltak.

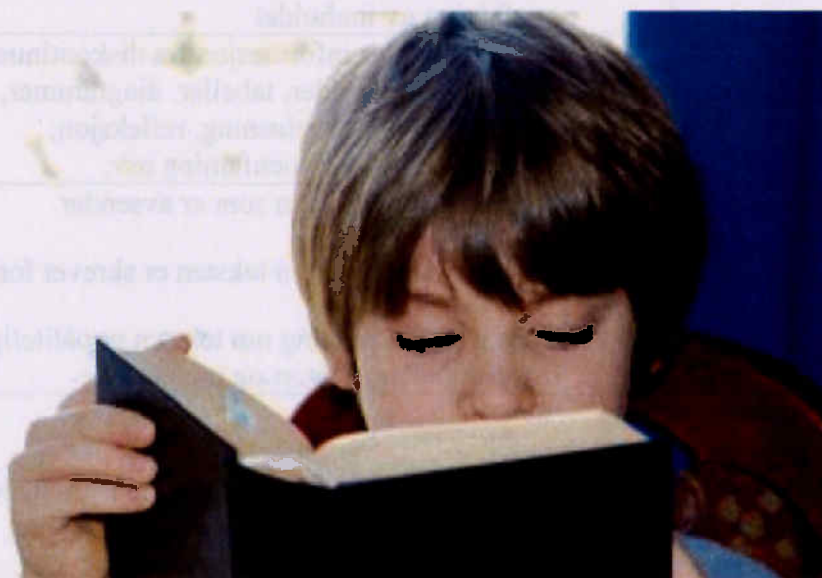
Elever som scorer lavere enn bekymringsgrensen tilbys ekstra oppfølging av leselærer ved oppstart av 8.trinn.

Skolen skal sammen med heimen vurdere om eleven skal meldes opp til PPT for videre utredning, skriftlig notat legges i elevmappa. Denne vurderingen skal foretas før utgangen av 8.trinn slik at eventuell henvisning til PPT kan sendes før skoleslutt. Rektor har det overordna ansvaret for spesialundervisningen og skal være med på denne vurderingen.

Gode lesere snakker om det de har lest. Foreldre og foresatte er naturlige samtalepartnere for eleven. Det er derfor viktig at foreldre og foresatte viser interesse for elevenes faglesing og bruker sin egen kunnskap i samtaler om fagstoffet.

Minimum 4 skjønnlitterære bøker pr. semester.
Ei fellesbok for hele klassen i løpet av skoleåret.

Minimum ei bok på engelsk i løpet av skoleåret.

14. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 9

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise
Leseforståelse	
- Eleven behersker ulike læringsstrategier	- Eleven bør bruke læringsstrategier han / hun har lært på barnetrinnet selvstendig - Eleven bør bruke læringsstrategier på en slik måte at han / hun styrker læringsutbyttet - Eleven bør bruke læringsstrategier i alle fag - Eleven bør få et bevisst forhold til hvilke læringsstrategier som passer best til de ulike fagene, for eksempel oppgaveløsning i matematikk, forstå fremmedspråk, sammenligne kjemiske stoffer
- Eleven har rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse	- Eleven har innarbeidet selvstendige rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse, og kan redegjøre for hvordan han / hun kontrollerer seg selv, for eksempel hva han / hun: Forstår? Ikke forstår? Gjør før lesingen? Gjør under lesingen? Hvordan skal jeg lese dette? Hva skal jeg spesielt se etter? - Eleven setter ned farten når han / hun møter noe som er vanskelig eller spesielt viktig - Eleven leser enkelte deler om igjen for å huske og forstå bedre - Eleven benytter selvhøring og små pauser for å repetere - Eleven sjekker med andre at han / hun har samme oppfatning av innholdet
- Eleven kan lese sammensatte tekster	- Eleven benytter informasjon fra diskontinuerlige elementer som bilder, tabeller, diagrammer, lenker, lyd etc. ved oppgaveløsning, refleksjon, problemløsning, sammenfatning osv.
- Eleven reflekterer over teksten	- Eleven finner ut hvem som er avsender - Eleven finner ut hvem teksten er skrevet for - Eleven har en mening om teksten er pålitelig og troverdig eller utdatert og misvisende
Leseteknikk	
- Eleven kan lese ulike lesestrategier	- Eleven kan orientere seg i store tekstmengder, som oppslagsverk, ordbøker, internettekster etc. - Eleven kan søke-/ skannelese hurtig for å finne relevant informasjon

Gi den oppvoksende slekt et utgangspunkt som setter dem i stand til å følge sine drømmer.

---Begeistring – Respekt – Nysgjerrig---

	- Eleven kan skaffe seg oversikt i tekster ved å skimlese, utnytte ord i kursiv, uthevninger, bildetekster, forklaringer i margin etc. - Eleven har lesestrategier for å huske det han / hun har lest, slik at han / hun kan reprodusere for eksempel glosser, formler, årstall, regler etc. - Eleven har lesestrategier for å nyttiggjøre seg av tidligere kunnskap når han / hun leser nytt stoff - Eleven har en innarbeidet strategi hvor han / hun spør seg selv under lesingen om hva som vil skje videre i teksten

Lesekultur / interesse

- Eleven møter litteratur og reflekterer rundt den	- Eleven deltar aktivt og viser motivasjon under lesestimulerende tiltak som lesetimer, lesekonkurranser, intensive leseperioder - Eleven gjør skriftlig for- og etterarbeid tilknyttet lesing av skjønnlitteratur, for eksempel bokanmeldelse, leselogg, redegjøring av oppbygning, persongalleri, handlingsforløp, tema og budskap - Eleven kan tolke og reflektere omkring egne leseopplevelser - Eleven bør få mulighet til å møte en forfatter - Eleven deltar i lokale aktiviteter under verdens bokdag.
- Eleven bruker skolebiblioteket og folkebiblioteket.	- Eleven bruker aktivt biblioteket til å hente inn informasjon han / hun trenger i skolearbeidet på en god måte

	Kartlegging og oppfølging
August/September	Gjennomføre Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest
September	Resultat fra lesetest føres inn i regneark på Fronter
September	Nasjonale prøver i lesing, regning og engelsk
Oktober	Resultat presenteres på kontaktmøtet
Januar	Resultat tas med i skriftlig vurdering
Mai/Juni	Gjenta Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest
Juni	Resultat fra leseprøve tas med i skriftlig vurdering

Skriftlig tilbakemelding til heimen. For elever som har ferdigheter på mestringsnivå 1 og 2 skal det igangsettes strakstiltak.

Elever som scorer lavere enn bekymringsgrensen tilbys ekstra oppfølging av leselærer ved oppstart av 8.trinn.

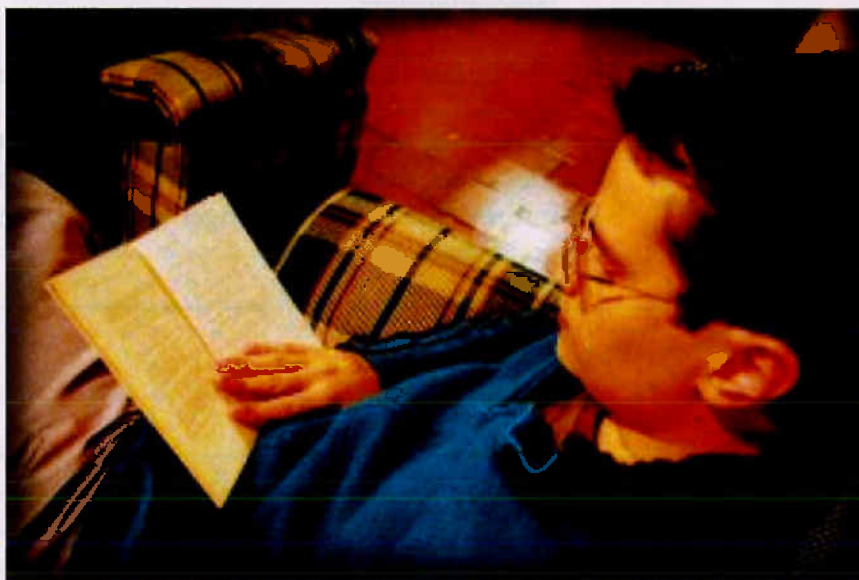
Skolen skal sammen med heimen vurdere om eleven skal meldes opp til PPT for videre utredning, skriftlig notat legges i elevmappa. Denne vurderingen skal foretas før utgangen av 8.trinn slik at eventuell henvisning til PPT kan sendes før skoleslutt. Rektor har det overordna ansvaret for spesialundervisningen og skal være med på denne vurderingen.

Gode lesere snakker om det de har lest. Foreldre og foresatte er naturlige samtalepartnere for eleven. Det er derfor viktig at foreldre og foresatte viser interesse for elevenes faglesing og bruker sin egen kunnskap i samtaler om fagstoffet.

Minimum 4 skjønnlitterære bøker pr. semester.

Ei fellesbok for hele klassen i løpet av skoleåret.

Minimum ei bok på engelsk i løpet av skoleåret.

15. Lesing i alle fag i skolen – Trinn 10

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise
Leseforståelse	
- Eleven behersker ulike læringsstrategier	- Eleven bruker læringsstrategier han / hun har lært på barnetrinnet selvstendig - Eleven bruker læringsstrategier på en slik måte at han / hun styrker læringsutbyttet - Eleven bruker læringsstrategier i alle fag - Eleven har et bevisst forhold til hvilke læringsstrategier som passer best til de ulike fagene, for eksempel oppgaveløsning i matematikk, forstå fremmedspråk, sammenligne kjemiske stoffer
- Eleven har rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse	- Eleven har innarbeidet selvstendige rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse, og kan redegjøre for hvordan han / hun kontrollerer seg selv, for eksempel hva han / hun: Forstår? Ikke forstår? Gjør før lesingen? Gjør under lesingen? Hvordan skal jeg lese dette? Hva skal jeg se spesielt etter? - Eleven setter ned farten når han / hun møter noe som er vanskelig eller spesielt viktig - Eleven leser enkelte deler om igjen for å huske og forstå bedre - Eleven benytter selvhøring og små pauser for å repetere - Eleven sjekker med andre at han / hun har samme oppfatning av innholdet
- Eleven kan lese sammensatte tekster	- Eleven benytter informasjon fra diskontinuerlige elementer som bilder, tabeller, diagrammer, lenker, lyd etc. ved oppgaveløsning, refleksjon, problemløsning, sammenfatning osv.
- Eleven reflekterer over teksten	- Eleven finner ut hvem som er avsender - Eleven finner ut hvem teksten er skrevet for - Eleven har en mening om teksten er pålitelig og troverdig eller utdatert og misvisende
Leseteknikk	
- Eleven kan ulike lesestrategier	- Eleven kan orientere seg i store tekstmengder, som oppslagsverk, ordbøker, internettekster etc. - Eleven kan søke-/ skannelese hurtig for å finne relevant informasjon

	- Eleven kan skaffe seg oversikt i tekster ved å skimlese, utnytte ord i kursiv, uthevninger, bildetekster, forklaringer i margin etc. - Eleven har lesestrategier for å huske det han / hun har lest, slik at han / hun kan reprodusere for eksempel gloser, formler, årstall, regler etc. - Eleven har lesestrategier for å nyttiggjøre seg av tidligere kunnskap når han / hun leser nytt stoff - Eleven har en innarbeidet strategi hvor han / hun spør seg selv under lesingen om hva som vil skje videre i teksten

Lesekultur / interesse

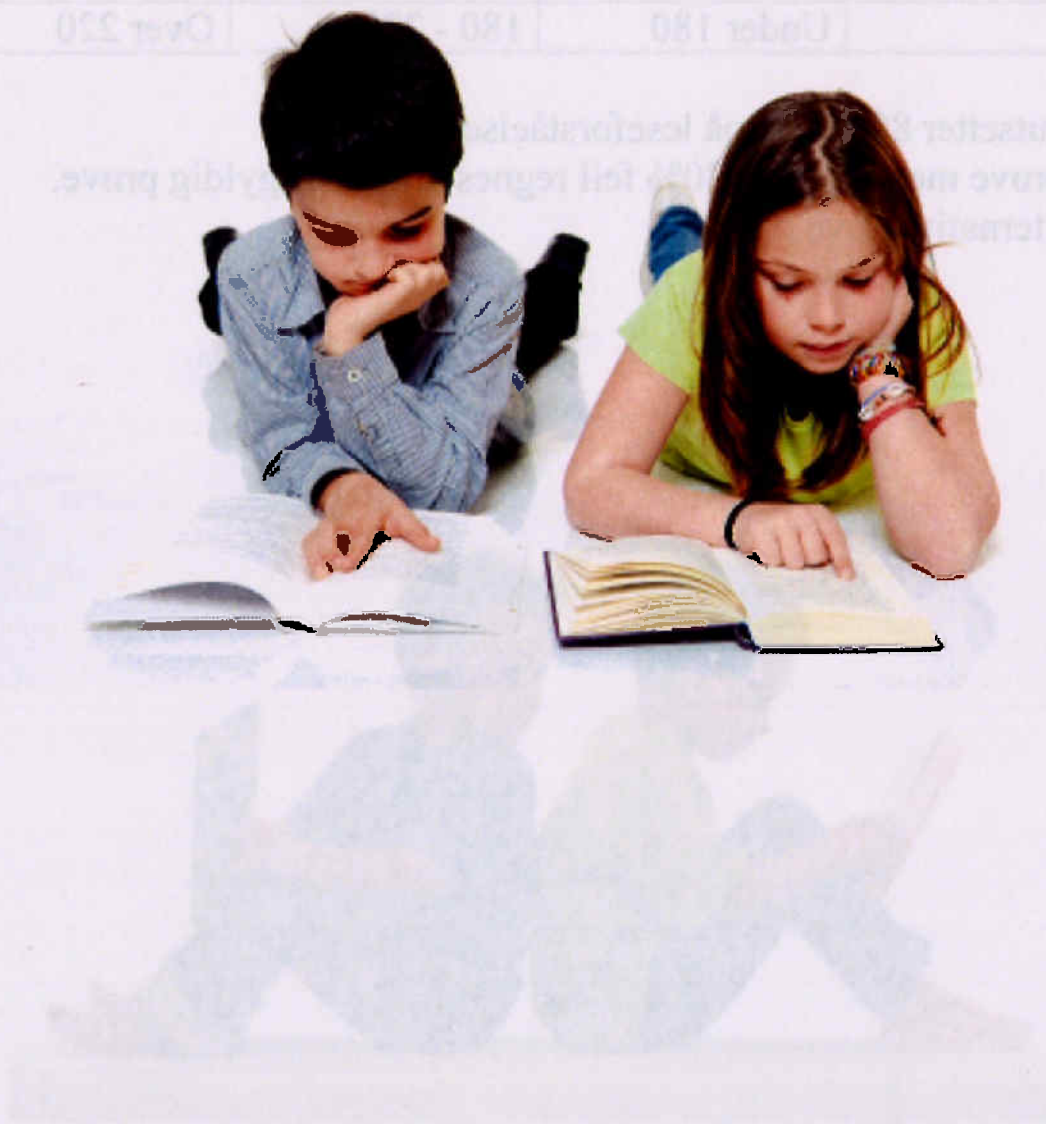
- Eleven møter litteratur og reflekterer rundt den	- Eleven deltar aktivt og viser motivasjon under lesestimulerende tiltak som lesetimer, lesekonkurranser, intensive leseperioder - Eleven gjør skriftlig for- og etterarbeid tilknyttet lesing av skjønnlitteratur, for eksempel bokanmeldelse, leselogg, redegjøring av oppbygging, persongalleri, handlingsforløp, tema og budskap - Eleven kan tolke og reflektere omkring egne leseopplevelser - Eleven bør få mulighet til å møte en forfatter - Eleven deltar i lokale aktiviteter under verdens bokdag.
- Eleven bruker biblioteket	- Eleven bruker aktivt biblioteket til å hente inn informasjon han / hun trenger i skolearbeidet på en god måte

	Kartlegging og oppfølging
August/September	Gjennomføre Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest
September	Resultat fra lesetest føres inn i regneark på Fronter
Oktober	Resultat presenteres på kontaktmøtet
Januar	Resultat tas med i skriftlig vurdering
Mai	Skriftlig eksamen
Mai/Juni	Gjenta Carlstens leseprøve + normert ordkjedetest
Juni	Muntlig eksamen
Juni	Vitnemål

Minimum 4 skjønnlitterære bøker pr. semester. Ei fellesbok for hele klassen i løpet av skoleåret. Minimum ei bok på engelsk i løpet av skoleåret.

Gode lesere snakker om det de har lest. Foreldre og foresatte er naturlige samtalepartnere for eleven. Det er derfor viktig at foreldre og foresatte viser interesse for elevenes faglesing og bruker sin egen kunnskap i samtaler om fagstoffet.

Over 250	180 - 250	Under 180
Over 200	160 - 200	Under 160
Over 180	140 - 180	Under 140
Over 160	120 - 160	Under 120
Over 140	100 - 140	Under 100
Over 120	80 - 120	Under 80
Over 100	60 - 100	Under 60
Over 80	20 - 80	Under 20

16. Oversikt over Carlsen lesetest, vurdering.

Trinn	Lesehastighet*		
	Lav	Middels	Høy
3.	Under 50	50-80	Over 80
4.	Under 65	65 - 100	Over 100
5.	Under 80	80 - 120	Over 120
6.	Under 100	100 - 140	Over 140
7.	Under 120	120 - 160	Over 160
8.	Under 140	140 - 180	Over 180
9.	Under 160	160 - 200	Over 200
10.	Under 180	180 - 220	Over 220

* Forutsetter 80 % rett på leseforståelseoppgavene.

(En prøve med mer enn 20% feil regnes ikke som gyldig prøve.

Ny/alternativ prøve må tas.)

17. Vedlegg 1 – Høyfrekvente ord for 2 – 5.trinn

100 høyfrekvente ord for 2. trinn (Kilde: Kverndokken)

For	Og	Siden	Men	Ut
Det	Dag	Ved	To	Der
Som	Siste	Seg	Sin	Slik
Er	Norsk	Kan	Opp	Selv
Til	Kom	Vil	Denne	Mer
En	Kommer	Også	Bli	Her
Av	Tid	Vi	Må	Mellom
På	Alt	Skal	Bare	Hvor
At	Sitt	Ble	Eller	Første
Med	Hva	Så	Få	Kroner
De	Fikk	Dette	Noe	Ny
Når	Hadde	Enn	Mye	Mange
Har	Oss	Blir	Nær	Disse
Den	Om	Over	Inn	Hans
Ikke	Ta	År	Mot	Får
Et	Fra	Da	Ha	Sier
Andre	Gang	Være	Alle	Nei
Går	Var	Uten	Kunne	Sine
Skulle	Jeg	Noen	Etter	Stor
Ville	Han	Vel	Under	Hele

Forslag til øveord for 3. trinn (Kilde: Kverndokken)

Alltid	Blod	Hvem	Må	Som
Aldri	Blad	Hva	Måtte	Tilbake
Altså	Deg	Hvor	Ned	Utenfor
Annen	Der	Heller	Nedenfor	Under
Altfor	Det	Hund	Nok	Vind
Andre	Dette	Hvilken	Opp	Veldig
Av gårde	Den	Hvordan	Over	Vil
Albue	Er	Innenfor	Ofte	Ville
Ansikt	Etter	Istedenfor	Også	
Ankel	Etterpå	Igjen	Rund	
Akkurat	For	Jeg	Seg	
Allerede	Foran	Kald	Sand	
Allikevel	Gjennom	Kan	Slik	
Alminnelig	Glad	Kanskje	Sikkert	
Absolutt	God	Kunne	Sjelden	
Blant	Gjerne	Land	Skal	
Blid	Ganske	Meg	Skulle	
Blind	Her	Mellom	Selv	

Forslag til øveord for 4. trinn (Kilde: Kverndokken)

Bukse	Hos	Invitere	Oransje	Skulder
Butikk	Hjem	Insekt	Premie	Sjåfør
Dum	Hjemme	Innbrudd	Panne	Sjokolade
Ellers	Høflig	Kom	Ringte – ringte	Stenge – stengte
Egentlig	Heldig	Komme	Snill	Sterke
Fremdeles	Heldigvis	Kveld	Skjørt	Stjele
Fabrikk	Hvit	Kinn	Sove	Stiv
Fjerde (4.)	Hånd – hand	Langt unna	Sjuende (7.)	Stivt
Ferdig	Hjertelig hilsen	Legg	Svart	Trang
Gjemme	Igjen	Midt i	Sju	Trangt
Gikk	I går	Merke	Ski	Virkelig
Grønn	I midten	Merkelig	Skynde seg	Verke
		Nummer	Stunt	Ærende
		Negl	Slutt	

Forslag til øveord for 5. trinn (Kilde: Kverndokken)

Annen – annet	Gjerrig	Kjedelig	Rund – rundt	Tidlig
Annenhver	God – godt	Kald – kaldt	Regne	Tidsnok
Begynne	Har vært	Kamerat	Sekund	Tegne
begynte	Hvert år	Kolossal	Sjanse	Uskyldig
Dessuten	Hende – hendte	Likevel	Sjenert	Unntatt
Dessverre	I alle fall /	Lav – lavt	Sa – sagt	Verre
Elleve (11)	iallfall	Måned	Skjønne –	Verst
Forskjellig	I hvert fall	Minutt	skjønne	Vennlig
Forrige	Interesse	Menneske	Skjev – skjevt	Vanskelig
Forresten	Interesserer	Nemlig	Sende – sendte	Venninne
Foreløpig	Interessert	Nettopp	Selvfølgelig	Voldsom
Foran	Istedenfor / i	Overalt	Seksten (16)	
Fortsette	stede for	Overrasket	Tenke – tenkte	
Forberede	I fjor	Opptatt	Tung – tungt	
Forbudt	Jammen	Plutselig	Tolv (12)	

18. Vedlegg 2 – Lær deg å lære - Progresjonsplan for læringsstrategier

Strategier fordelt på trinn	1	2	3	4	5	6	7	8-10
Aktivere bakgrunnskunnskap	x	x	x	x	x	x	x	x
Gjenfortelle / sammendrag	x	x	x	x	x	x	x	x
Tankekart	x	x	x	x	x	x	x	x
Les og si noe / tegn noe 1	x	x	x	x	x	x	x	x
Lære ved å skrive / læringslogg 1/lage overskrift?	x	x	x	x	x	x	x	x
Lage overskrifter 1	x	x	x	x	x	x	x	x
Lage spørsmål og svar (FoSS) 3			x	x	x	x	x	x
Bruker ordliste og oppslagsverk 3			x	x	x	x	x	x
Selektiv understreking / nøkkelord 4				x	x	x	x	x
To – kolonne notater / nøkkelord 4				x	x	x	x	x
Vennediagram/Samskjema 4				x	x	x	x	x
VØL – skjema 4				x	x	x	x	x
Prosessnotat 5					x	x	x	x
Vurdere forfatterens håndverk 5					x	x	x	x
Styrkenotater / strukturert tankekart 5					x	x	x	x
Begrepskart 7						x	x	X
Påstand – bevis 7						x	x	X
Skrive fakta i skjema 7						x	x	x

Læringsstrategier defineres som den framgangsmåten et individ benytter når det bevisst går inn for å løse eller lære en oppgave:

- **Gode lesere** er seg bevisst sin tenkning, setter mål, tar fram bakgrunnskunnskap, prøver å forstå enkeltord og - begreper, leser flere ganger, organiserer sine idéer, ser etter forfatterens struktur i teksten, stiller seg selv spørsmål, er utholdende og har kontroll.
- **Dårlige lesere** har ikke kontroll, setter seg ikke mål, har ikke fleksible forståelsesstrategier og responderer tidlig i en læreprosess med hjelpeløshet
- Der gode lesere angriper en tekst på flere måter, gir dårlige lesere opp

Aktivere bakgrunnskunnskap

Å hente opp og aktivisere bakgrunnskunnskap gir økt nysgjerrighet for å lese, økt oppmerksomhet og interesse for egen læring. Hva vet vi om emnet før vi begynner å lese.

Selektiv understreking

Understreking og notater i margin er gode redskaper for å forstå innholdet. Det er en måte å organisere opplysninger på.

Styrkenotater / strukturert tankekart

Gjør det lettere å skille mellom hovedidéer og detaljer. Elevene kan bruke dette tallsystemet som et organiseringsredskap når de leser, skriver og studerer.

- 1. Næringkjede
  - 2. Produsent
    - 3. Plante
      - 4. Kløver
  - 2. Forbruker
    - 3. Planteeter
      - 4. Hare
    - 3. Rovdyr
      - 4. Rev
  - 2. Nedbryter
    - 3. Småkryp
      - 4. ...
    - 3. Sopp

Forholdet – Spørsmål og Svar – FoSS

Elever som er flinke til å stille spørsmål, er flinkere til å svare på spørsmål enn elever som mangler innsikt i hvordan spørsmål kan stilles. Eks. "Anne må ha bilen i dag, fordi hun har det så travelt. Først skal hun på arbeid, så må hun handle. Dessuten må hun hente ungene i barnehagen."

➤ I BOKA – SPØRSMÅL:

- **Finne – spørsmål / i boka spørsmål** (akkurat der): Hvem har bilen? (Det er Anne som har bilen.)
- **Kombinere - spørsmål** (tenk og let flere steder i boka): Hvorfor har Anne det travelt? (Hun skal på arbeid, handle og hente ungene.)

➤ I HODET MITT – SPØRSMÅL:

- **Tolke – spørsmål** (forfatteren og jeg): Hvor gammel er Anne? (To opplysninger i teksten sannsynliggjør at Anne er over 18 år – og under 50. Hun kjører bil – og hun har unger i barnehagen)
- **Tolkespørsmål** (på egen hånd): Hva kan skje når en kjører bil og har det travelt? (Hun kan kollidere, bli tatt i fartskontroll.) (Svaret er avhengig av leserens bakgrunnskunnskaper og erfaringer)

VØL – skjema – Vet – Ønsker å vite – Lærte

Før lesing tar elevene en idédugnad på det de vet (V) og det de ønsker å vite (Ø). Etter læringsprosessen skriver de så ned det de lærte (L).

Dette vet jeg	Dette ønsker jeg å lære mer om	Dette har jeg lært

Tankekart

Hjelper elevene til å visualisere forståelsen sin. Å lage et slikt kart, gjør det enklere for dem å illustrere overordnede og underordnede deler av et begrep. Det er nyttig før, under og etter lesing, og som framgangsmåte for å organisere / disponere opplysninger når elever skal skrive.

To – kolonne notater

Når vi leser en tekst og skal organisere opplysningene, kan vi bruke mange ulike former for to – kolonne notater:

- **Hovedidé – detalj – notater:** Denne hjelper elevene å organisere hovedidéer og detaljer i tekster fra ulike fagområder. Elevene deler inn arket i to kolonner og skriver hovedidéer i venstre kolonne og detaljer i høyre.
- **Påstand – bevis:** Elevene lærer seg hvordan de kan utvikle argumenter, og hvordan de kan finne bevis for dem i teksten. Elevene skriver et utsagn eller en påstand i venstre kolonne, leter i teksten etter bevis / støtte for argumentene og skriver det i høyre kolonne. Deretter bruker de notatene til å skrive argumenterende tekster.

NØKKELORD / HOVEDPOENG	FORKLARING / EKSEMPLER / DETALJER
Maktfordelingsprinsippet	Stortinget vedtar lovene
Kongen/regjeringen	- ser til at lovene blir fulgt - har departementene til å hjelpe seg - kongen kalles også den utøvende makt

Prosessnotat

Prosessnotat bidrar til å tydeliggjøre for elevene at de må tenke gjennom hvert steg – både i problemløsning i matematikk, og når de skal utføre vitenskapelige eksperimenter (elevøvelser). Når du for eksempel gjennomgår tekstoppgaver i matematikk, kan du vise elevene hvordan de beskriver stegene i problemløsningen i venstre kolonne og opplysningene fra oppgaven i høyre kolonne. Tips: Elevene må først ha prøvd å løse oppgaven ved hjelp av ett prosess-skjema, før de får lov til å be om hjelp til en oppgave.

Eks. "Knut la bort 10 kroner av ukelønna si hver uke. Hvor mye hadde han lagt bort (spart) etter 8 uker?"

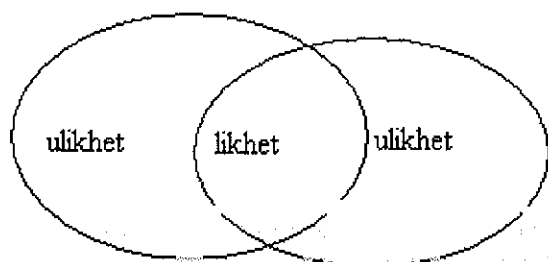
Spørsmål	Hvor mye hadde han spart etter 8 uker?
Jeg vet	Knut la bort 10 kroner av ukelønna hver uke.
Jeg vet også	Han hadde spart i 8 uker
Tegning	
Overslag	
Regn ut	$8 \times 10 = 80$ Har du kontrollert? Ja / Nei
Tekstsva	Han har spart 80 kroner på 8 uker

Gi den oppvoksende slekt et utgangspunkt som setter dem i stand til å følge sine drømmer.

---Begelstring – Respekt – Nysgjerrig---

Venndiagram/Samskjema

Finne likheter og ulikheter mellom to eller tre emner eller sammenligne to eller tre emner.

Lære ved å skrive / Læringslogg

Elevene blir flinkere til å skrive og lære når de får mange muligheter til å skrive. De kan skrive i bøkene sine to eller tre ganger i løpet av en time. Når du underviser i et emne, bør du oppmuntre elevene til å gi respons i form av idéer og spørsmål. Å blande skriving og lytting bidrar til å aktivisere dem. Det er vanskelig å sitte og stirre ned i en bok med tomt blikk når du vet at du skal skrive noe om teksten, etter at du har lest den.

Les og si noe (snakk sammen) – tegn noe

Elever snakker / tenker høyt sammen i par, eller tegner noe fra teksten.

19. Vedlegg 3 – Ordforklaringer

Alfabetisk prinsipp: Man må kunne alle bokstavtegnene med korresponderende lyder. Elevene må kunne analysere/ dele opp ord i enkeltlyder.

Automatisert avkodning: Rask og sikker ordgjenkjenning. Umiddelbar gjenkjenning av ordet på bakgrunn av skrivemåten.

Dybdelese: Lese en tekst for å lære, forstå og huske.

Femfingerregelen (knyttnevetesten): En test for å finne skjønnlitterære bøker med rett vanskegrad. Slå opp og les en tilfeldig side i den aktuelle boka. Om siden inneholder flere enn fem ord man ikke forstår, er den for vanskelig.

Finne-spørsmål: Spørsmål hvor svaret kan finnes ett sted i teksten, for eksempel ved å skrive av en setning.

Fonem: Det minste lydsegmentet som kan endre et ord.

Fonologisk bevissthet: Språklydsbevissthet.

Grafem: Den fundamentale enheten i et skriftsystem. I denne forbindelse selve skrifttegnet.

Kombinere-spørsmål: Spørsmål hvor svaret kan finnes på flere enn ett sted, for eksempel i to forskjellige setninger, en setning og en bildetekst, en setning og en tabell osv.

Konsonantforbindelser: To eller flere konsonanter inntil hverandre i et ord, for eksempel *sprenge*.

Leseflyt: Viser til antall korrekt leste ord i minuttet, samt elevens evne til å lese teksten med rimelig tonefall/ stemmebruk og innlevelse.

Lesestrategi: En plan og framgangsmåte for å lese en spesifikk tekst på en god og effektiv måte. Lesestrategien bestemmes av hvilken tekst du leser, og hensikt og mål med lesingen. Det er forskjell på hvordan man bør lese en bruksanvisning, fagbok, ukeblad, tegneserie etc.

Morfem: Minste mulige språklige element som kan ha meningsbærende funksjon.

Ord-i-ord: Andre ord som befinner seg i ordet, for eksempel: *Lesetrappen* – Le, se, lese, rapp, rapp, pen, en.

Ordkjeder: Lang kjede av ord uten mellomrom, for eksempel *trepilhvemku*. Ordene gir ikke sammen noe meningsinnhold. Oppgaven blir å skille de forskjellige ordene i ordkjeden. Uten gode automatiserte leseferdigheter vil man bruke lang tid på en slik oppgave.

Sammensatte tekster: Tekster der flere uttrykksformer benyttes for å få frem et budskap. Dette kan omfatte alt fra en kombinasjon av tekst og bilde, tabell eller graf til kombinasjoner av tekst, film og lyd.

Skumlese: Få kjapp oversikt i en tekst.

Søkelese: Lete etter en spesiell opplysning, ord, tall eller lignende i en tekst.

Tolke-spørsmål: Spørsmål hvor svaret ikke kan hentes direkte fra ett eller flere steder, men som likevel kan forstås ut i fra tekstens innhold

20. Egne notater:

